LÄKARTIDNINGEN
10/97

FACKET OCH EMU

Bäst att gå med från början, anser Saco

Emellanåt bereds fackliga organisationer möjlighet att yttra sig i frågor som vid ett första betraktande inte har så mycket med den egna beslutssfären att göra. Exempelvis har nyligen den s k EMU-utredningen om Sveriges eventuella anslutning till den europeiska valutaunionen behandlats av de fackliga centralorganisationerna, däribland Saco.

Även om en svensk övergång till den nya valutan, euron, inte är någon strikt facklig fråga är det emellertid helt klart att ett ja eller nej till EMU får mycket stor betydelse för det samhälle i vilket de fackliga organen har att verka framdeles. Det är således helt rimligt att facken bereds tillfälle att ge sin syn på frågan.

Som bekant föreslår EMU-utredningen inte en anslutning till valutaunionen när den bildas, troligen 1999. Sverige bör, enligt den sakkunnige, avvakta utvecklingen för att först i ett senare skede ta ställning till medlemskapsfrågan.

Saco har i ett utförligt yttrande diskuterat de stabiliseringspolitiska konsekvenserna av ett utanförskap respektive ett deltagande i EMU. Det understryks att Sveriges ekonomiska framtid beror på i vad mån vi förmår att upprätthålla en hög attraktivitet som investeringsland.

Den ekonomiska politiken måste skapa sådana förutsättningar för individer och företag att tillväxt uppkommer inom exportnäringarna. Detta är också avgörande för hemmamarknadernas fortsatta utveckling, med stor betydelse för sysselsättningen i landet.

Dessa krav på den ekonomiska politiken är oberoende av om Sverige väljer att ingå i eller att stå utanför valutaunionen. Men de signalsystem som kan varna för problem och ge vägledning för politiken blir påtagligt olika beroende på vilken linje som väljs.

De senaste fyra åren med en flytande valutakurs och ett nationellt inflationsmål har enligt Sacos yttrande gett ett mycket gott resultat. Sveriges idag stabila ekonomi är emellertid ingalunda ohotad, och det är inte heller säkert att samma politik kommer att fungera lika väl i framtiden.

En påtaglig risk är t ex att kronans värde försvagas så att riksbanken för att klara inflationsmålet tvingas höja styrräntan och på så sätt stoppar återhämtningen av hemmamarknaderna. I värsta fall kan Sverige tvingas acceptera såväl ökad inflation som ökad arbetslöshet.

Ett annat scenario som Saco diskuterar är det motsatta – att den svenska valutan till följd av en alltför stram budgetpolitik en längre tid blir alltför stark. Detta skulle hämma produktion och sysselsättning inom exportindustrin, med spridningseffekter även för övrig industri.

För att kunna bedriva en självständig penningpolitik i Sverige kommer det enligt Sacos mening att krävas en mycket stark egen ekonomi. Risken är annars stor att stabiliteten störs av kraftiga marknadsreaktioner, som i sin tur kräver korrigerande politiska åtgärder.

Saco pekar också på de krav på lönebildningen som kan bli följden ifall den ekonomiska politiken skulle misslyckas i andra avseenden. Speciellt med en flytande valuta kan det då uppkomma ett starkt samhälleligt intresse av att i kollektiva former hålla tillbaka lönerna.

Ett Sverige inom EMU skulle ge ökad stabilitet genom att politiska åtgärder och ekonomiska händelser inte längre från dag till dag värderas över kapitalmarknaden. Fokus i den ekonomiska politiken kan i stället tydligare inriktas på den långsiktiga strukturella utvecklingen. Behovet av en nationell lönepolitik minskar.

Men även ett medlemskap kräver självfallet en politisk linje som via utbildnings- och skattepolitik, socialförsäkringar, lönebildning, arbetsmarknadslagar etc tryggar en balanserad ekonomisk utveckling till gagn för sysselsättning och levnadsstandard.

Det bör då uppmärksammas att land efter land ser sig föranlåtet att sänka sina marginal- och kapitalskatter. Sverige har här ett historiskt handikapp som det är extremt viktigt att nu inte ytterligare förvärra.

Sammanfattningsvis är det Sacos mening att det med en marknadsvärderad krona snabbt kan uppstå stora och djupgående krav på förändring av den ekonomiska politiken. Ett medlemskap i EMU skulle ge betydligt mera frikostiga tidsfrister för att korrigera sådant som inte fungerar väl.

Med en gemensam valuta kan den ryckighet som präglat de senaste decenniernas ekonomiska utveckling förhoppningsvis upphöra. De risker som finns med att stå utanför medan valutaunionen etableras talar för att Sverige i stället bör försöka komma med från start. •